

სასოფლო-გაზეთი

სასოფლო-გაზეთის
მუდრე წელიწადი

სელინ-მაწერა მიიღებდა.

თფილისის «სასოფლო-გაზეთის» რედაქციის
კანტორაში, დუბლიანის (გ. წერეთლის და მის.)
სტამბაში, სერგოევის ქუჩაზე, საცხოვროს სახლში.
თფილისის გარეშე მსოფლიოსათვის აღწერს:
В. Тифлиса, со стороны редакци «СЕЛЬСКОЙ РА-
ЗЕТЫ», при типографии Агбулур (Г. Церетели и др.)

გ ა ზ ე თ ი ს ი ფ ა ს ი :

გაზეთის თფილისში	გაზეთის თფილისში
გაზეთის თფილისში	გაზეთის თფილისში
გაზეთის თფილისში	გაზეთის თფილისში
გაზეთის თფილისში	გაზეთის თფილისში

გამოდის თვეში ორჯერ

№ 1 შაბათი 498 IV 16 იანვარი, 1871 წ.

შ ა ნ ა რ ს ი

ამსხნგობის ძალა. — ანსნაგობით იფი-
ლისი მუხარაბ. — ქათამი და მისი თვისება. — ფილა-
დელთური კანაქის კეთება. — სარკოვის უესდის ხს-
მეურნეო სასოფლო-გაზეთის შექმნა. — სავაჭრო
საწარმო. — სურსათის წმენდა. — შარდის გავლენა
საქონლის ტანზე. — სხვა და სხვა ამბავი. — ცხვრის
და თხულის ჭირი. — შვიი წვიმა. ბიბლიოგრაფიუ-
ლი განცხადება.

ამსხნგობის ძალა

რა გზით შეიძლება მიწა-წყალი?

ბატონ-ფილისის დროს, ჩვენი თავად აზნაურობა,
როგორც იყო, თავისი მიწა-წყლის შემოქმედების
სურსებდა, უმეტეს სელთით. ბევრი იყო თუ ცოტა,
მას მიწის შემოსავალი ეძლეოდა, და სოფი ამ
შემოსავლით, სოფი ბევრით და გლეხის განდევ-
ნით, თავად აზნაურები უფარდელათ თავს ირ-
ქნებენ.

ბატონ-ფილისის ძალად, ცოტათი არ იყო,
საბატონების მდგომარეობა გაძლიერდა; თუცა,
მართალია, მათი ბედი ისე ცუდი კი არ არის, რო-
გორც სოფიურები იფიქრობენ. კანონის ნაბატონ-
ების სულში მიწა-წყალი დასტოვა. მაგრამ, თე-
თან თავად-აზნაურები, თავიანთი წარსული ცხოვ-
რების და უფარდელი ჩვეულებების ძალით, ისეთ
ნაირ მდგომარეობაში არიან ჩაუქუთუნდნი, რომ
მთავის თათქმის სრულიად შემოღებულა ამ მიწა-
წყლის სეირინათ ხმარება და გამოყენება.

მართალია, ისეთი თავად აზნაურებიც მოიპოება
ჩვენ ქვეყანაში, რომელთაც უფარდელათ შემოღება

«ნაღლისა» შემოსავლით თავის რჩენა, მაგრამ ამა-
თიანს მუხატონების რიცხვი ნამეტანი ბევრი არ არის.
სასოფლო-გაზეთი რომ ვიღავანდებოდა, თავად-აზნაურების
უმეტესი ნაწილი თავისი მიწა-წყლისა და სოფლისა
შინ მიიღებდა სარგებლობას, მისი შემოქმედება და
გაუმჯობესება რომ შესძლებოდა. მისდა სურვილ-
ით, იმას დედის მითვე შეუხვამს შრომის სო-
ფი და უფარდინარობა. ეს ერთი. მეორე მისი უფ-
არება ის არის, რომ უწინდელ მის ბატონობის
მისთვის სულ-გაძლიერი ცხოვრება დაუსწავლებია,
და ამ ნაირი ცხოვრების ნამუშავეა კი ცოტა და-
ტოვებია...

და რადგანც თავად-აზნაურობის უმეტეს რიცხვს,
ერთის მხრით უწინდელი ჩვეულებები დიდ სარგ-
ებლობას, და მეორეს მხრით უფარდინარობა და
უფიქრობა მიწისა და სარგებლობის უჭირავს, უმ-
ჯობაა, რომ ადრე თუ გვიან ამ თავად-აზნაურების
ადგილამაჟულს მათი ჩვეულების დასწავლოთ-
ებულათ გაიფიქრებ და სხვის სულში გადავა.

მაგრამ ვის სულში? გამოიღველი, ჩვენში ბევრია,
და შემდგომში კიდევ გამოიზიდავს უფრო მეტი. შე-
დევლი ვინ არის, ის ვინ იქნება?

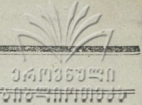
გლეხი-კაცი სულს ესწავლებს ბორბებს, —
ისე დასწავლებული იყო მისთვის წარსული ჩვენი
ცხოვრება. მისი მდგომარეობა, ცოტათი არ იყო,
მართლაც ესაა კეთება. მათი გათავისუფლების
შემდეგ, და განსაკუთრებით მის შემდეგ, რაც ჩვენ
ქვეყანაში ცოტად აღნიშნულია და მისგან-მო-
სვლა განმართა, გლეხი-კაცი ზურგის გამართვას იწ-
ევს. მაგრამ, ესაა უწინდელ მის ცხოვრების მას-
სულ-გაძლიერი უმეტესობის ტვირთი. დღეს
იმას შემდგომი ცოტათი თავის თავისთვის იმე-
-

ვით. მაგრამ მის სასლ-დაწვევებს, გუშინდელ შრო-
მას არც იმდენი ძალა აქვს, არც იმდენი სეირი,
რომ გლეხ-კაცს შეედრებოდა შემოღობის თავისი ოჯა-
ხის კეთილდღეობის დაფიქრება. ერთი ხატეკით,
იმას უწინდელზე უკეთ შემოღობის ოჯახის რჩენა,
მაგრამ იმას ვერ კიდევ დიდხანს არ შეეძლება ამ
ოჯახისთვის ადგილ მამოღების ფიქრი.

რაკი წინდელი თავად-აზნაურობა მიწის გამოი-
ღველი შემოღობის და გლეხების უმეტეს ნაწილს ვიღავ-
ნებდა შემოღობის, შეიძლება ვიღავნებდებოდა? — ცხადია,
რომ ვიღავნებდა შემოღობის მართლაც სხვილ-სხვილ ნა-
ტონისა და ვიღავნებდა უწინდელ და თითქმის მიუღ-
ველი მიწა-წყალი რემდინებოდა ხნის შემდეგ იმთ სე-
ვლი გადავა.

ეს ბორბი მიწა-წყლის მისთვის კი არ ვიღავ-
ნებდა და იგიანს, რომ მისი შემოქმედება წესიერია. —
არა. მათ შემოქმედების თავი არა აქვთ, არც ამის-
თან მდებარე საქონლის სტადიან. ისინი მიწის იფი-
ქრანს ამ განსწავლებით, რომ შემდგომში იფიქრობენ,
ლხელი განსწავნენ ეს მიწა. მაგრამ ის იმ ბორბის,
რომელთაც უმეტესი გამოიღება არ შემოღობიან, ესე იგი
გლეხ-კაცობას, და საბატონო შემოსავლის წილი
მიიღობენ.

ეს წილი იგი მით უმეტესია, რაც უფრო სე-
ვლები სავაჭრო მიწა აქვთ გლეხ-კაცებს, და რაც
უფრო მეტი მიწა-წყალი შემოქმედებულია ერთ ბო-
რის სულში. ზოგან ეს წილი მოსავლის მეთოდია,
ზოგან მუხთეობა. და ერთ სთველში. მთელი მიწა
ერთ ბორბს რომ ეჭირავს, შეიძლება რომ მიწის მქო-
ნაწველმა ბატონის დღითი შემოსავლის სასწავროდ
მისცენ. მაშასადამე, ესაა დღითი მიწის ქირა უფრო
და უფრო იმატებს იმავე წესით, როგორც უფრო
და უფრო შემოღობება წმინდანი მიწის-ბატონ-
ების რიცხვი, და გამოიღვება ჩვენში სხვილ-სხვი-
ლი მიწის ბატონობა. — და აქედან ცხადია, რომ

ამასთანვე განუღლება მიწის შექმნებულის, ესე იგი გლეხ-კაცობის მდგომარეობა...

III

რითი შეუძლია ეხლა გლეხ-კაცობას ისეთ ნაირთა დაკავის ხსენება, რომ შეძგომში მისი მიხატვის ხსენება მიწის დაცვა არ გადაიდგეს, და თან მიწის შოვნა - ხელალოთაც - დამადგუთ არ მიანხადეს! ან უკეთ ვთქვათ, რითი შეუძლია ეხლად გლეხ-კაცობას სხად ნაირთა (ბატონ-ყმბობის) დასრუებაში მოხადება?

ცალ-ცალგან არც ერთ გლეხს ამ ხსენებაში არაფრის გარდაება არ შეუძლება. მაგრამ გლეხ-კაცობა ერთმანერთის ხელის გაწეობას და დამხმარებას შეწყვეტენ რომ იყვნენ, და მათში ამხანაგობა დასრუტული რომ იყოს, მათი მდგომარეობა შეძგომისთვის ერთი სათხუჯურ უმეტესი იქნებოდეს.

ავიღოთ მაგალითი. ერთი სოფლის მცხოვრებლებმა სიტყვა რომ შეკრან და ერთი ბატონის ხსენება ზირთა გზისაზრხიან, - მამასხადესთ ვი ანა, ისე, ამხანაგობის დახადება ზირთა - და ამ ამოხრეულ ზირთა მარტო ერთი ხსენება მიანდოს, სხლა მახლა რაც მიწები იქნება განსჯილი, მათი დათვლითაგან, ბატონისთვის მოლაზრება და მორიგება და მათი სხვადასხვა ფულის და პირობების შენახვა, - ვითომ მსჯელად ეს ხსენებ?

ამ სოფლის მცხოვრებლებმა რომ ერთმანეთს, მთელი სოფლით ზირთა მისცენ რომელიმე ადგილის გამოადგევენ, რომ მთელი სოფელი სხუთი ან ექვსი, ან ათი, ან ოცი წლის განხატობაში თქვენ მიწის ფასს გარდავიდნენ; ამ ფასში, წყლიწადა, ახადენ და ახადენ მსხუთს მოგვეძიოთ, ვითომ რომელი მიწის გამოადგელი იტყვიან უფრო მისითანა ხსენდო ხსენებაში? რომელი მქნატონე იქნება ისეთი უფარბილი, რომ სეირიან ფახთ არ დაუთმობს მიწის გლეხკაცობას და მიწის ფულს გზავიანთ არ გამოაზოგებს? რომელს ენუქნება ხსენება ფახთ ერთობაში მიღება მოგვეძიოდან, როცა წყლიწადა წყლიან რომ გუხსწიოდან ფახთ სოფელს უფრო მეტ სეირისც ხსენებს, და სოფელსც დაიხადლებს?

სოფლის მცხოვრებლებმა ნუიდი მძაფრის ფახთ რომ გინაწიოდან და წყლიწადაში თითო ვიღობს სხუთი მსხუთი ან მეტ-საკვები ისხადან, - ვითომ ეს გადასხადი შეუძლებელია? ვითომ სეირი არ ექნება სოფელს, რამდენიმე წლის განხატობაში თავი გაიჭირვოს, როცა ამ გზით მიწა-წყლის შემიღება შეეძლება?

ეს ნუიდი მიწა მთელ სოფელს რომ ეკუთვნის, ესე

და თვითონ სოფელი რომ აიღვევენ ამას თავის გლეხებს ხსენებთ, სხმი ან თათი წლით, ან ათით (როგორც რუსეთშია), - ვითომ მხელი განსარტებელია ეს ხსენება? ვითომ სათხუჯურ უფრო მეტი სეირი არ იქნება, მიწა-წყლიან რომ თვითონ გლეხ-კაცობას და მთელ გლეხ-კაცობას დაქონდეს, რომ გლეხობაში ყველანა ერთ ზირთა და ერთმანერთის დამხმარებელი იყვნენ? ვითომ დავიან და კაცის ხსენებობა ხსენება არ იქნება, რომ გლეხ-კაცობას თავისი შრომის ახადი - ესე იგი მიწა-სოფლი დაქონდეს და ამის გამო შრომის ნაყოფიც იმსხვე რჩებოდეს, მერმე ისე, რომ მის შუა და მხარედა და უნაწილო არავის იყოს?

ყველა ეს ვითხუბი განსაკუთრებით უნდა იტყვიან გლეხ-კაცობის უფრადგებას. დღეს წყნ ეს ვითხუბი და ეს ხსენება გვერთი გვეშინეოთ. - მაგრამ, წყლიწადა, შეძგევა ნიამიდანვე დასწყობილი, სხვის ვედრებით დაწვრილებით, ბარბეშით გამოიყვანოთ სხვის შეთხულებს თუ რა ნაირით, რა გზით შეიძლება მიწის გამოადგვა ბატონისთვის, და ამ მიწის ამხანაგობა განსჯილია და სარტებლად, როგორც ეს ხსენება რუსეთშია გაწეოდალი.

6. ხსენდელი.

ამხანაგობით ფახის მუშაობა

ერთი ხელი კარგია, ორი მასაც სჯობის.

როდესაც კაცმა იგრძნო რომ ერთად ერთი ვერსი გაწეობდა ქვეყანაზე, რადგან ამის სიამაგებით ცხოვრებას ბევრი წინააღმდეგი შემთხვევები და გაჭირება უმდიდა, მამინ ის დაწეოდა, რომ უმეტობრით, უამხანაგოთ იმის ცხოვრება ამ ქვეყანაში არ მოხერხდებოდა და ამის გამო კაცმა იტყვიან ერთი მორგისთან ახლოს დასახლება; ვინცთობან, ერთს რსხე გაჭირებოდა, ან მეტად მოხტომიდა შინ, ან მხ.ცი, ან ტეხელი წაჭედილობდა, ან წყალი მოკარდნდილოთ, მეორე იმის მსლობელათ რცხოვრება ამხანაგი უნდა მიშეულებოდა და ორავს ერთად გამოეხსნათ თავი ტანსტდელი აჯან.

* *

ამ წხრით ჯერ რაკეთდენ სოფლები, მეტე ძალაქები და ბოლოს, როცა სოფლებმა და ძალაქებმა, როგორც თითო კაცობა, იგრძნეს

ერთმანეთთან დასლობები კავშირის, მესობლობას სარტებლობა, მამინ სასტმეოვტც გაკეთდა, სადაც ერთმანეთთან კარგა განწყობილობასთვის და მთელი ქვეყნის მშვიდობანონის შენახვისთვის მცველები, მიხარვლები დაწესდენ, რომელთაც მანკობას დაერტვათ.

კაცობობის ნიამტებულ ნაწილს ამხვე უმეტესათ ამხანაგობა ვედან გამოუყენებია. მატრამ როდესაც სასტმეოვტცში თითო კაცის ცხოვრებას დაგტქმედებით, ნამდვილოთ შეეცცეობთ იმის მძლებს და მოხერხებას. უკლი ნაკლებით გვერტება, რომ კაცა კ დევ კარგით ვერ მისხედანთ თუ ამხანაგობას რამდენი ხუტანელი სატებლობა შეეძლო, რომ კანგეთ კანტებლებიანთ იმითი. მატლითად ბევრან იმისთან საქმე ცხოვრებაში, სატს კაცია ამხანაგს არ შოულობს, თვითონ მატცა წყლობს საქმეში, თავის ძალას და დონეს შიჯ ღუბეს და რამდენიც რიცია, იმდენს სარტებლობას ვერ ადებს იმტომ რომ ამხანაგი ბანგინს ჭეჯეს და თვითონ ვა იმდენი დონე არ აქვს, რომ დაწეებულს საქმეს შესაფერო ნყოფი გამოაადებინოს მატლითად, შეეცდეთ მატცა ხელს მხვენულ მთესველს, რომელიც ერთ უდეულ ხრით და კავით მამანქება სიტცში, ან სიტცკეში ეწევა ბაწას სახსისიანს კაცს, ან რესებურს შემით და გვარიულ ურემს, მატრამ დეგეა ათ ვაქლის სხელს მლივის განკლებს, ან მცხეთიდან ორი დერი შემს მლივის ჩამაქვს, რომლიდან ადებული იფლი რტც დონე და დრო დაკარგება, იმასაც ვერ იგარავს. მუხრეთ სოფელს, მატცა ხელს მეფახსეს, რომელსაც ერთი ზრახის მეტე ანა ჭეჯეს და რომლის რმეს ვერც ვეძლია იუენებს, ვერც ვერბოთ, და იმ ერთი ზრახის სარტებლობა; იმის შენახვათ ანა დონს. ვეკომსეკუნეულს ერთი უდლის და კავიან სახსისის მეჭატონეს რომ ეიჭებინან, წყალ რემ სოფლის მცხოვრებლებს ვეტყვი, მთლი მებოთითთ ორთად მანეთი გამოიღოთ, დაეიბროთ სუკეთესო ვერობიული გუორები, სასტევი და სახატებელი ჩარტები, რომლითაც

ერთ დღეს შენ იოაშორებ თავიდან შინაურს მუშაობას, მეორე დღეს—მე. მესამე დღეს ის და ამას გარდა ბერი დროც დაგვრჩება, რომ კიდევ სხვა სსსარკებელა საქმეს მოკვადლო ხელი.

იმ ერთი ზრთხას ზატონმა რომ ითქმის, ამ ერთი მუკა რძით ვერც ეველს ვირ-გება, ვერც ეობას; ჩიტი ზტკვანთ არ დაჯდა და დენს მეტი აუკო.—მადი ჩემ მეზობელს გეტყვი, რე ჩვენ საოფელში მრახებან, ეველანა ერთად ზეგვაროთ, ეველი ერბო ერთად ვავეთად, ვვიდოთ და წლის გავსელს მინაგება ვასნც რამდენი ზრთხას ზეგვს, იმის შესაფერად ვავეთათ. რასკვარველიან, მამინ რასნც ახლ ერთი ზრთხას მძღვეს, სმს იმდენს ავადებდო. ესლან მინაგობათ იფელის შ.გროვებზე და გავარების დროს იქიდგენ უკველ წელს იფელის სესსენსე რადს იტყვიეთ. ეველი არ არის ამისთანა საქმეზე რომ ჩვენსა მინაგობას უოფილიყო გამართული, მიეცადებლან ახლან მძღველები ნაწლი ჩვენი ადგილ მძღველებს ვავრებს არ ექნებთ დაგინაგებულა.

ამ შემთხვევაში ზოგი ერთს ალაც რუსეთის საოფლის მტრობებებს ჩვენსე უფრო კარგათ უგონებნათ ამინაგობათ მუშაობას სარგებლობს. რომ ცნაათ დავუკვიროთ მივთხვალს თუ რამდენს სიმდიდრეს შექმნის გარეს ამინაგობათ მოქმედებს, მე მანდა ვუბნობ, თუ როგორ ხდენს ამინაგობათ ვუბნის და უოველ გვარს ზეთს, ან რა სარგებლობას იღებენ იქიდგენ ჩრდილოეთის რუსეთის მტრობებზე. ერთი მტრობე რუსის მწველი ამბობს იფისს ვასავრებლებლან ჩრდილოეთ რუსეთის მხარეში, ეველას ემუშაობანებ, რომ ეს ხელობს ამინაგობათ დაწესებს, ამისთანა განკარგულებას ძალიან კეთილი ნაყოფი ექნება მთელი იქური ხალხის კეთილმდგომარეობისთვის და მთავრობასაც არა დაესწრება რა ამ საქმის ხელის გისამართავით. წინადაწინ მთავრობამ უნდა ახსოვას ამინაგობას, ანუ მთელ საოფლებს იმდენი იფელი, რომ შეიძლებოდეს იფისს სადღეღებელი მოწოდებლობების გამართვა და

შემდეგ არამტოვ დებურინდებს სრულად ეს იფელი, არამედ სვედრს სარგებელიც მიაღებს. შეიძლება იმ ნაირთა გამართვა ეს საქმე; რომ უოველ წლებით მიკვება მთავრობას, რამდენიც რეგია, იმდენა სარგებელი და ნასესხა იფელს ნაწილიან.

იფისს დელებს, აი, როგორ უნდა მოხდეს: უნდა გომხადონ ზეთისა ხეობა, რომელსაც ჩვენ გვარს ვუმხით და იმის ზეთადგან ანუ გვარადგან უნდა ადუღან ვუბრი, სე ზიდნა. სლანმეზე ზეთი, უოველნარა სლანქე ზეთები და სხვა საამინაგო იფისს სადღეღებელი მოწოდებლობისა შედეგა წესათ: გლებზეა მოხადვენ ამ მოწოდებლობებში გვარს, იფისს და გასადან ამ იფისთ როგორც სსსოგადლო ამ სთან ნიეთები სადღებთ. ვინც რამდენს მოატანს, ეველი იფელი დაწვრილებით დაწვერებს. მერე ნსსკარა წელს ანუ მთელი წლის შემდეგ ანგარბის მოაიყვასენ. რც დასწრულს სხვა და სხვა ვუბრას და ზეთობის კეთებში, იმას გდაიხდინ და დანარჩენს მოგვასს გავუოვენ გლებებს იმის და შესეფრათ. ვისც რამდენი ვუბნი და იფისი მოუტანინ: თუ მეტი მოატანინ, მეტს მიადებს, და თუ ნაკლები, ნაკლებს. მე დარწმუნებულა ვარო, ამბობს ზემოსსერეული მწველი, რომ უოველს სარვის გაწქანდას გარდა, უოველი გლები სსსოგადლო სარგებლებად ერთს იმდენს იფელს კიდევ მიადებს. რამდენიც ვუბრის გავიფივით აუდა: იმას გარდა რომ რამდენაე იფელი კიდევ გდასრება სსსოგათ თვინს შესადგენთ. რამელსაც დამ სტენს სულად იფისს.

როდესაც მთავრობის ვალს გდაიხდას იფისს სადღეღებელი, მერე ეს მოწოდებლობები საოფლის გლებობის საკუთრებთ ხდება. ამ სსსათ სსსოგადლოებს არამტოვ მტრო ეს მოწოდებლობები შექმანება, არამედ გარგამლი სსსამშოთ თანვინც ჩაყარება ხელში. ამას გარდა ის კიტოცაა, რომ მთელს საოფლის ხალხს მოტლის დროს სსსოგათ ნადავ ექნება და დრო ტყელს არ გუნდებან? ზოგი ვუბრას

კენძებს და ხეებს მოუტანს, სხვები ამ ხეებს გასადან და ასე მოსახადებენ, რომ ზეთის გამომხდის მეტი არა დაწვრილებას, ზოგი ზეთის ხდენს დაწვეებს, ზოგი გამომხდის სხვა და სხვა გვარს ზეთს წაადებს ქალაქში მისასუიდათ, ზოგი სსსეთე და სსსეებზე ბოჩკებს განკეთებენ და სხვა, ამ მუშებს სხვა ბერი მუშებიც დასწინდებთ მოსახმარებთ ამ სსსათ საერთო ვუბრის და მრავალგვარ ზეთების ზსხად მთელს ხალხს მისცემს სახურე მუშაობას. ერთი სიტყვით ჩრდილოეთის ქვეყნების სსსოგადლო ხალხს ამისთანა საქმით გაცოცხლებს და რამდენთაც უფრო ბერი ზეთის სახადელი ქარხნები გავეთადებ, რამდენთ უფრო ბერი შექმნავალი ექნება საოფლის ხალხს და იმისი ოჯახობა ხელს მოაბრუნებს.

ერთი ქარხნის გამართვას მოუწევს ოთხს ათასი. მტრო ერთი ქარხნის მთელ ჩრდილოეთის მხარეს რასკვარველიან არ ეოფას. მიუცადებლათ რამდენიმე ქარხნის უნდა გაამართოს. მაკალითად, ათი მოწოდებლობა მტრო ვუბრას და იფისს საკეთილათ უნდა გაამართოს და რც ამ ბათ მოწოდებლობაში ანუ შერთებში იფისს დასმხადებენ, სულ ამინაგობისთვის ერთი დიდი ვუბრას და მრავალ გვარი ზეთის სახადელი ქარხნის მეტი და დაწვრილება. ამ დიდ ქარხნის დაწვრილება ერთი კარგი მტროდნე ოსტაცი. სხვა შერთებში უბრლო მუშებიც მოახერხებენ საქმის წყევანს. უოველ ზალოდში შეძლება გამომხდის სსსამის სსსენი ვარის ხე მთელი ზალოდას შემოსვალ—გასავალი ბათს თუმანსე ნაკლები არ იქნება.

თუ მივთხველიან იმდენი შეიძლო, რომ ეს მოთხრობა ბალომდას ჩინათვ, უეველათ იმის ეს აზრა გავიფივებდ თავა: თუკი ჩრდილოეთის რუსეთის გლებებს მაფიფირათ ამისთანა სსსარგებლო საქმე, ჩვენ რამდენით გავიწვერებს, რომ ეს ვერ ვითავითო. მსგავს რად ლანაგვი უნდა, რომ მსკრინებან. აქ ისეთი სსსნელო რა ჩინის. მსოფლი

იყო ქათამი მდინარეებზე. ისინი ახლან
არან გარულ ფრენდებთან და ცხოვრობენ ინ-
დოეთის ტყეში. შინაარსში ამ ფრენდებს
ისეთ წინააღმდეგობას იყენებენ, რომ არს ერ-
თმანეთის მსგავს ფრენდებს ვერ ნახვ იყ
რძსე.

ფილადელფიური კარაქის კეთება.

მთელი ჩრდილოეთის ამერიკის ქვეყნებში
ფილადელფიის ერის მდიან ნაქათას. ამ
კარაქს ემართი, სამაგრი და ოქროს იერო-
ბით კარაქი ვერ შედრება. თუ კი ვინმე
გაიგო რომესავე დუქანში ფილადელფიის
კარაქი არის, მამინვე ერთი ორთი მისტემს
და იყიდის. ეს კარაქი რადეიტი უნდა
მოხიდონ ამერიკის სკა და სკვა ქაღალტებში
გაყოფილი არ არჩება მკრამ ამერიკელები
ყველის კეთებას მანტ უფრო დიდს უუნდა-
ლებას ამტკვენ, ამტკომ რომ კარაქი რად უნდა კი
საკეთებელი იყოს, მინტ დიდხანს არ სძლებს
და შორს ქე უნებში იმის წაღება ძალიან გე-
საღიანა. ყველი კი რამდენი ხანტ უნდა დე-
რჩეს, მანტ არ უმადრ.

ყველის კეთებას ამერიკაში შეუდგენ ამხან-
გობით, გამართეს ისეთი დიდი საყველები
ყოვლას ხელსაწყოთა, რომ ახლან ამერიკელი
ყველი ევროპის ბასრებზე უფრო ბევრტ მო-
დას და უკეთარ იფსობს, ვიდრე თვით ევრო-
პის ქვეყნებში ამომხანებული ამის გამო ყვე-
ლის კეთებას და იმით ვაჭრობას რომ წარმე-
ტება მიეტა, იმდენი წარმეტება არნ ამქს გა-
რნაქის კეთებას, თუმტ ამ ბალოს დროს მხ-
სატ დიდს უურადლებას ამტკვენ ამერიკაში.

აი, ამ განზრებით რამდენი შემდეგული და
მტოდნე კარაქი შემამხანდრენ, შედგენეს მიე-
ლი სასოგადობება, რომელსაც ყნათ ამქს
რმას ოჯახობის გამყარებასთან. ისინი იბ-
რეკენ ანგლიადან ვერსიის ეკარის მროხებს,

რომელიც სუვეეთსა მეწველი არან პოვლს
ქვეყანაში. შემოსხენებული სასოგადობება ტდი-
ლობს საქარლის უკეთ მოვლას სწავლოს ხლა-
სს და სასოგადოთ მროხობლობს. კეთება
განარტლობს ყოველს ადგილს ამერიკის ქვე-
ყნებში. სუვეეთსა იფილადელფიის კარაქი ჩეს-
ტერის, ლანკასტერის და დელავერის მარბე-
ბი კეთდება. ერთის ამერიკელს სწავლულმა
მოვარსემ შეკრიბა ტნაზ შრდეკს ვაოვს,
რომელმანტ ვერსიის მოვდის მროხების
ჯმის მეტი სვა არ არს რა.

აი, იმისგან შეკრებელი ტნობები. ეს ვო-
ლი სობახობება გეშეული და მხოლოდ დი-
ლი და სდამოთ მროკვენ სოლმე სწველს
იფინსტრუმები.

ფინსტრუმი ხას არის იფინსტრები და კარე-
ბი ამქს, ასე რომ უფრო საჩუხსა შეგას, ვი-
ნამტ იფინსტრუს. მანტამ ზომიროთ დათ-
ბობუნ სოლმე და შივ მოხერტის და იერებს
შემწვედევენ სოლმე. საგანიტ სმა სქენას,
სიკმათ სუთი სქენას, კედლეთან იქა ქათ ბგტ
ჩაყება. რადესტ მროხებს. მოწველას დიწ-
ყებუნ, ტოტა ტატოს საკებს ჩაყებუნ. თა-
თოველს მროხს ბგტა თავის დანაშული
აღაბი ამქს, იქვეა დაწრო. ლას იმ მროხას სხ-
სელი, ჟიში, გვარა, რამდენი წლის არს, ან
როგორი შინამოხლობს. არის. ყოველი
მროხს თავის ზღაგს მივს და გარედება მო-
საწველთ, თითქმის ამოკეთბოს, რომ ის
აღაბი სწოტთ იმს ემთენას. რადესტ სრუ-
ლებით მოწველს, მეტე ეს მროხს დაბრუნ-
დება და დაცება დანაშული აღაგს.

მროხებს ქალები სწველინ და ყოველი
ამათგანი მხოლოდ თვის მროხს წველის.
აი დროს არ ლანარვობუნ. ყოველი თავის ს-
ქემამ განთული და წველს დიდხანს არ გა-
კებდება. ყველსად უფრო კარგი მეწველი
მროხს დილა სდამოს ამლეკს ვედრას ნახვევას.
ყველსზე უფრო ტრფი მეწველი ვერსიის
ჯიბის მროხს ვი ვედრასე ტოტა ნაკებს
იწველის.

საწველზე იფინსტრების მსლობლად არის გა-
მართული წყაროს სარდაფი, რომელიც ს გა-
მით სმ სუვენ ნახვევას და სიგანთ ორ
სუვენ ნახვევრი. ეს სარდაფი ტოტა მდლობ-
ხე და იერადობ :ღვევას განართული. იატკაი
გარის მარადგან ოთხ იურტსა დაწველი. შივ
სარდაფის ზღაგე წყაროდგან მომდინარეობს
წყალს, რომელიც გაკობრებული სარდაფში
და წყალი სმ ვოჯის სიამდლეზე დგას. ამ
სიამდლეყვედა წყლის გამოსაძეობის და იქა-
გან წყს ოს წყალი ჩდას იქვე სეგებაში.
შივ სარდაფებში სსარდლოთ ზეტარ-ზეტარ
ხიდეიას გაკეთებული სარდაფის კედლის
სიამდლე სუვენ ნახვევარ და სუვათ ყოველ
კვარდავზე იფინსტრება გამობრული, რომელ-
საც რკინას ჩხობის ბადებია არან ჩამულ-
ნი შემეიბის მკეთობთ. ამის გამო სარდაფის
ხემათ ჰეტი თავის უფლან შმოდას დგა-
დას. მოწველილს რტეს გადლეუან ხის თსე-
ბში და სდგუნ სარდაფში. რომ დიდხანს გს-
მლონ თსებებ გარეთ შედებილი არან. რტეს
იქდენზე მოშერან ამ თსებში, რამდენსუდრ
გარეთ წყალი ადგას. ერთ დდე და დამის
შემდეგ ნადის მოხდას და იქვე ბადებში
ზარტებუნ და სდგამუნ სარდაფებში თათა
ბადებია ჩდას სმ ვედრას ნახვევას. სარდა-
ფში იმდენთ გრილს რამდენსადრ თვითონ
წყალის ტაუა. ამისოფას ნადებს სსამდას არ
მადლეებუნ სარდაფიდან არ გამოაქვთ.

ერთობს დდეკება. სადგებავი არის
ერთი დიდი ბოჩკა, რომელიც ტრიალებს
როტა ტესს იმის მოწეობლობაში შესებენ
და ცტარებენ შაგნათ სადგებავს კედლებზე
კემებია ამქს დამტრებელი და როტა ბოჩკა
ტრიალეს ნადება ამ კემებს ესლება. ერთ
აღაგას სადგებავს გვორდი ამქს გამობრ-
ლი და იმზე თავისხურავი ჰხნავით დამტ-
რდება. როტა მოხდა უნდათ, ამ თავისხურავს
უკლმს დატრიალებუნ და მალე მოკარდება.
დდეკება ერთი სხათის მეტს არ გასტყნს; ბო-
ლოს იმის დემტრებუნ ტოტა ახლან რტეს,

რომ კარქა მსხვილ ნაწრებთი გარქვეს და
 ხედავით მოჰორდეს სადღებულის კედლებს
 და ჭრებებს. რადესტ კარქა სულ მოედება
 და წაქს გადმოღვრან, მეტე სადღებულები
 ორჯერ ჩასსმენ ტყის წელს, რამდენჯერ
 მძე მოატრანალებენ, რომ მოდებულა
 ერთო კარგათ გაირეცხოს და შიგ მისს წვე-
 თა ან დარჩეს, მეტე გადმოიდბენ ბაჩკას
 საბრუნავ მოწყობილობიდან, დასაბრუნენ სედ
 ჰსანჯავებით ხელის მოსკადებულს და ტრატთ
 განჯანჯადლებენ. მთელი კარქა ერთ ჰს-
 ტანს ნახურეტან მოგროვებენ, რომელიც
 რკინით ზრის დატრული და იქადეან დანარჩენს
 წელს გადმოღვრან. ამნართი მოდებულას
 კარქას სედებენ ერთ ზღვას და ორ სხაის ცღვას.

კ ა რ ქ ა ი ს ს რ უ ლ ე ბ ი თ დ ა მ წ ა დ ე ბ ა

წყრობიან სარდავის ერთ გუთხეში დგას
 საერბოვე მანქანა, რომელიც ჰგავს რტავის
 სტოლს და სიგე. სიგანით ოან — ოთხი ტან-
 ველია. ამ სტოლის შუალაგზე რკინის რკა-
 ვით იფირფიტია, მტკაველნსეკარბი სიგანე
 აქვს და ნახარებზე გაწეობა კბილებია. ეს
 სტოლი ბრუნავს და თან რკინის კბილებიანს
 იფარავს ბრუნებს და ამასთან სხვას ისეთა
 მოწყობილები ბრუნებენ, რომ სედ დადებუ-
 ლი კარქა ნაწილ-ნაწილთ იჭრება, წყობიანება,
 მეტე იტყუნება და მკვრება. თითო დად-
 ბასე ნახევარ იფრთს სადღებულს კარქას სედ
 ბენ ამ სტოლზე.

**ს ა ბ ო ლ ო ვ ო თ ი ო მ წ ა დ ე ბ ა კ ა რ ა -
 ქ ი ს ო გ ა ს ო ს ე ი დ ა თ .**

აქამდის მარტნით ატრიალებდნენ სტოლის
 და ხლან მარჯვნივ რომ მოტრიალდეს, იქ-
 დგან გადმოიშლება ერთის გაბრტყელებული
 ნაწრები, რომელიც დაკარგენ ხალხე წყობიან
 ტოლს, რომ ოქან შეიკრბოს წელს წვეთე-
 ბა, რომ მართლაც წმინდა საბელოთით
 იქნება. ამის შემდეგ ერთის დასარბ-
 ლებენ და რომ კადეც სადმე წელის წვეთით
 მიუას დარჩენილი, მანტ ის ვერ წას დენ
 ერთს. სამ გარჯანქა ერბოს ერთი მეტეცხ-
 ეკვლა ვიწვანქა მარლიას მეტა ან მ კ აღებს

როცა თანსწორით გეფელებს მარლია ერთის
 მეტე გარჯანქებთ დაზრთან და გეკეთებენ
 გასასიდათ. ერთს სხათს სამ გარჯანქა ერბოს
 გაკეთებენ სტოლის ჩანსე და გასასიდათ
 მოამხადებენ. ერთი სიტყვით დალადაგან
 დაწეებული ათ სავთმდის მოამხადებენ რძი-
 სავან მეტად გემრავს, კეთალ სუნელა-
 ვანს და ოქროს ივეს ერბოს.

**ხ ა რ ვ ა ვ ი ს უ ე ს დ ა ს ს ა მ ე უ რ ნ ე ო ს ა ს ო გ ა დ ო -
 ვ ი ს შ ე კ რ ე ბ ი ლ ე ბ ა .**

ამ საშეყრსეო ერაღობაში სხანთ შორის
 მოწვეულნი იყენენ სოფლის მანქანასეუბა.
 ამ ერაღობას უფროსმა გამოეცხადა, რომ
 ჩვენ მხოლოდ ამ განზრახვით შევერთოდით
 აქ, რომ ერთმანეთს გადაესტოთ ჩვენა ქვე-
 უნსთვის სსარგებლა სოფლანო დარბებუ-
 ნი და გამოეყენოთ სიტყვაში იმისთანა ცნა-
 ბება, რომელნიც უფრო ადის სარგებლობს
 მაგვრქმენ ოჯახობაში. ამას შემდეგ უფელმა
 იქ შეოფმა წარმოიტქა რაც კი იცოდა, ან
 ეკეტე ოჯახობაში და ან რ მთქვა:

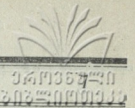
ერთმა თქვა, რომ დერგჩევის სამანქანა-
 სეუბა ერთ ქალს მიმეცხეო მხოლოდ უყარია
 და სმარად მახლებს, რომ ერთ დესეტიანსე
 აც თუქანს იკებსეო იმის თელის გაყადვით.

მ ა წ ი ს ო გ ა ს უ ქ ე ბ ა . უფ. ტორდენგომ
 სთქვა, ჩვენს უქნდმა მიწის გასეუბანს მ-
 გენათ არავინ დასდევს! საბატონო მამე-
 ლში ერთგან ოცდაათს დესეტიანს მიწის ან-
 ტავებენ. ჰატვის ანუ სასუქს გაცხანენ სო-
 ლმე თავსიუფლს დროს, როცა მუშა ან
 არა; მაგალ თად, სმთარბა და გამომსიფი-
 ლზე. თთო დესეტიანსე კამოქეო სამსი
 ურეა სასუქი. იმის შენამქნით გასეუბულს
 და გასეუბულს მიწს შუა შემდეგა განსსე-
 ვებან მოსულთ. ნახატავებს მიწასე ოცდა
 სუთი მირი ზერი მოვად, გასეუბულსე კა ათ
 ნსევერბი მარის მეტა ან მოსულან. თუმც ეს
 მაგალითები ცხადათ ამტკიცებენ, რომ მიწის
 გასეუბანს მომეტებულათ სეპარობან, მკვრამ საბა-

ტონო მამელში ან მოსენსდვან მიწის გასე-
 უბანს შექოლბან, ამატომ რომ მუშას კაცთ მ-
 ლან მკირბან და, რომ კადეც გინდოდეს იმის
 დაქარავებან, თავას დროზე მანტ ვერ იშა-
 ვნი, გლესობაში კა თავის მიწის თვათონკე
 მუშობენ და ამას გამო იმთაში მიწის გასეუბანს
 შექოლბან უფრო ხედავით მსენსდვებოდან.

ამასე ერთი სოფლის მამანსელია წამადგ
 და თქვა: თეთიან გლეხებიც კარგათ ჰგებნ-
 ბენ, რამენათ სსარგებლათ მიწის გასეუბანა,
 მკვრამ ჩვესა რომ მიწის ჰატრონობის წე-
 სია, მიწის გასეუბანს შემოდანს მალან გე-
 მნელდებან. სახელწიფიო გლეხებს სახედა
 მიწა ერთხანთ გეუბლევან მთელს სოფელსე
 და მეტე ჩვენს თვითან უნდა დაკეთოთ ერთმ-
 ნეთშია. მიწს უფელგან ერთგვარი ან არ. ს-
 და სოფი კარგათ მოშორებთ იმეოიებს სო-
 ე.ელზე. ამასთვის სოფელი გაქეიანს მო-
 სსლეებს შორას ან სეფრა მიწის იმ განზრ-
 ხვით, რომ რამდენივე წლის შემდეგ ხელმე-
 თრეთ გაქეიანს ხსლანიართ. ამისთვის გლე-
 ხებს თავის უწინდელი მიწის მავკრათ სხვ
 მიწის ნაწრებს არიებებნო. რადგან გლე-
 ხმა იცანს, რომ სულ ერთა და ოჯევე მიწს
 ნინადე სეფორბან ან დარჩება, ამასთვის ის
 ასე ამბობს. გეთი ვიქნება, რათ დაწეებ მ-
 წას გასეუბანსეო. სულ მე საბ ან დამარჩენენ
 ჩემ გეკეთებულს მიწასეო. რასდენსამე ხსნს
 შემდეგ ჩემი გეკეთებულა მიწს იქნება სხვას
 ჰხვდესეო ან ჩემს ჯავიბ ტყელათ ჩმადარ. ს-
 ეს თანთრეა ანრი შეკრებლიე ამა უფრადგით
 იმისმანეს და მამანსელის უმსუსეს, რომ აწ
 უფელ გლეხს თავას ხეადრა მიწს მე-
 დამ სეკურთნთ დარჩებაო და ამ გვართ უ-
 ველი გლეხს რ კა დარწმინებული იქნებაო,
 რომ იმის ნეკეთები მიწს მუდამ იმსევე და-
 რჩება, უფრო გულსმოდგინებთ შეუდებან
 თავას მუშობანს.

ტ უ ი ს ო გ ა ს უ ქ ე ბ ა . შეკრებილების
 უფროსმა წარმოთქვა, ჩვენს უქნდმა, რომ
 უთავბოლოთ სტრანს და აფეკებენ ტყეს, ისე

ვერსებ არსდ არმუერეანო. ამ უმანთ სარგოვის ქალქში ერთი სეჟინი შეშნ ორდნ რვა მანეთად დარსოა და წლით წლობანდე შეშნ თან-და-თან მკორდებოა.

ამისგანო მიუცილებელ სჰირიონენ ხედეს ტყეების შენსვა. ამ შემოსეჟი სეჟინითი სარგოვლებს იქნება, თუ კი შენოიდეს და სეჟინით ქან სოფელში წივის ხანგრეს და ქალქებში ქვის ნახშირის წვა. სწავლულ განებებს განმანგრძობის და განმანდნ, რომ ქვის სანძირს წვა რომ შემოიღონ, ორჯერ უარო დაჯდება, ვინანტ შემოსი. სოფელში წივის (განმანძირი ნესვის) წვა სოკ, რდ ღანძრკი უნდა, ძალიან ანთავა. ამის გრდნ განმანძირი ნესვის დაწვა სიმთელსითგან ს რგოა, რდღარ იმის სურნ ქრეს, რგინს. გზის მკეთებელმა განმანძირი ხარობს დახვვა, რომ რგინის გზასე სტანტრელთი შენის მკეთებლთ ქვის ნახშირს ვანძროთ, შეშნ მთლოდ შენ ოჯახობში უნდა ამბრებოდესო. შეგრებოლებამ გადასწვივან მთელს ხარგოვის შექნდს მერგუნხადოთ, რომ ტყის შემოსეჟს (განსოას) უგრადდებო მიქციოს და მთავრბანს სისოვოს, რან ხარგოვის უმდამო რგინის ცხებო განდის, სანტა ქვის ნახშირია ბეგრია, იმ ღლანტებზე გაცივანონ, რომ რგინის გვის სტანტრებლთი შეშნ ზღარ წვან. ეს რომ მოხდებოდესო, რგინის გვის გემო დამკორებული შეშნ ისევე გაცივდებაო.

— შეგრებალებს სრულებით დაეთანხნა ერთს თავის წევრს, რომელმან წარმოსთქვა რომ არავის განმანძირი წაქრობათ ძალიან ნოკიერი სეჟეების საქონლისთვის. მკგრამ რდგან ამ ბოლოს დროს არავის ხნა ჩვენს მკვეანში ძალიან დატან; დაციან და ქრის იფსმა ამისგანო იმდენით იკლოვო, რომ თითქმის იმისგან სარგებლობა ვერ უნდას მძიმე მუშაობას. რან მიწის ქარზე და მუშაობანზე ასარეგან, იმდენს ვერც იღებოთ. ამ სხსათ უმთავრესა ნაწილი სოფლის ადგამინებობის თან და თან უმჯუნება და სოფლის ხალხი წარბანტების მკეთებლთ უფრო ღარბადებ.

საქეძო ნაწელი

სუნს გის (უელ ჰონების) წანქლობან ერთი ნემკინტის დოქტორი მთლოდ სუნსაინს უმწვილებს არჩენდა. ბევრს გამწარეობულს დედს მოუყვანდა თავის უმწვილი ამ ექიმთან, რომ თუ სუნს არა გეწყობანტა ექლმი მილი ჩიუვიით, იხნება იმით სუნსიქვასევე მიუნტს და რანე ემეველით. ამით თან მიქლთ სხვანნი სეჟელების მკეთებლთ ამ ექიმთან მკვე მწვინთ წანქლობა დაწყო უმწვილებს და ისე განრთ არჩენდა, რომ ერთი უმწვილიც არ მოკვდებოდა. ის მკვე მწვინთ განრდა ერთს უნტს წყალში და შავ ჩანბრანდა ბატის კაღმით, ისე რომ სულ წყრალიმან ხორბლთ განდქტეულ ეყო და მერე ოც კაღლს შესურსიქბდა უოველ ნახეგრეს სან და მერე სელის-სეთის ტოკათ მანანტ მოეწილებოდა. ორ სანთი ეწითელ ხოს ან თთხმეტს კაღლს იმდენისევე სელთ. ამის შესახანტ ხარბია ისეთი ძალით, რომ წყლი წყრალ ბუშტებოთ განდქტეს. თვალბი და შინის სხე უნდა დაუჯანო უმწვილს რითიქე, თორემ ერთი წვეთიც თუ მოხვდა ამ წანქლისა მანტ ძლიან ან უწვანს. ამ წანქლის შესხმას დროს ხრს ძალიან გაღებანებურ, კნხე სელს დაწვერენ და ისე შესურიქბენ. რიტს უმწვილის სიმსივნე დატუნებება, მშინ ძალიან მაკანდს და გაწურულს ანხინდას დაწლოვინებენ.

შარდის განკლები საქონლის ტანხე

მოჯახე განტბს დიდი ხნიდგან შეტუბობილი აქვთ, რომ საქონელს უეგრეს განტბს შარდი. შარდით დასეველებულს თავას, ან ბეს ძალიან ედებო საქონელი. თუ სეჟეები შარდინია, საქონელი მიდის სიმოგნებით, სუნსი და ბეგრით მომეტეუელს შეჰვანს ვანანტ შარდში გოვლებულს, მაგრამ მტნარებებს ნამდვალთ შეუტევათ, რომ შარდი ცხოველის ზეჟეულებს ავნებს. ამისთვის მოჯახეებს უფრევეთ საქონელი მთარადონ ცხოველის ან კანას შარდის სმას და შარდ განდსხეული სეჟეების ძლევის.

სხვა და სხვა ამბები

ცხვრების და თხების ჰირო. ამას წინთ ეგრებანმა განრდა ცხვრას ჰირო და იმის გემო ერთბა შეტნებრმს საქონლის ექიმბს შედგინან განმოდებან და მოკლეოთ რომ განმოდებანთ იმას თხეულებს ანრა, ან, რს აბობს.

1 ცხვრების და თხების შეძლებას შექნესთ ჰირო საქონლისაგან.

2 იმის სეჟე ნორით და იმ ნიშნებით განმანდნებანთ ჰირო, როგორც საქონელს.

3 ცხვრებს და თხების აჯვის თვანთ კი არას დროს არ განმანდებანთ ეს ვანთმეოვობა.

4 როგორც საქონელს საქონლისაგან, ისე ჰირო ანვილთ ცხვრებს და თხებს არ განდებოთ.

5 ჰირო იმთ ცხვრს დლევე შეტათ არ განტებოთ.

6 ცხვრებს უფრო ანვილთ ევიდებს ჰირო, კანტ საქონელს, მაგალ სანს, მობოს, კანქის და სხე. თხის კი ბეგრანორთ ემტევა.

7 ჰირო ცხვრიდან სხვა ცხვრებსაც განდებობთ და საქონელსაც, მაგრამ სქონელს იფრო ანვილთ შექნება, ვინანტ ცხვრას.

8 ცხვრიდან განდებული ჰირო ისეთივე მხელა ხანდვლია, როგორც სანოგადოთ საქონლისა ჰირო.

9 ჰიროსგან მომკვანდს ცხვრას იგივე ტანას ნწვილები ქვს წანქნარი, როგორც დად საქონელს.

10 ჰირო რომ აუჭრს ცხვრას და შედგეჟობრის, მინც იმით ვერ განთავსიუოვლებათ იმისგან, შეძლებან ეადეჟ დაუძროთ.

11 თუ ვინცინან ცხვრში ჰირო განრდა, მისინე თანარბიუ უნდა შეუდგოს კანტო. კანტოთ უნდა დასინჯოს ცხვრებო და რომელიც ავან არას, უელებს მთარბროს კანტანმეოვებს და მოქვლანს.

შვი ვიობა

ამ რეს წლის წინთ ერთ ანგლის მანანში შვი ვიობა მოვიდა. რომელმას ჩარმდეს ეს ვიობა მოიკანა, სანსრეთით მოქტროდა. იმ დალით სდვიდგან შენიშნეს, რომ რდღარ შვი დრუბელი წამოვიდა სდვიდგან. რიტს ამ დრუბელმს თავე განდურან სოპლდებს, შვი ეგრის იფრით იწვიდა. თვითონ ვიობის წვე-

თები სიმაჟათ მეღანს ან ჩამოუფლებოდნ. თეთრი ხომალდის ელქანი სულ შვანთ შიდეუბან იმისგან. ამ წვიმის წვეთებს ჭეჭე გემო მქანდა და გოგინდის სუნ უდაოდან. ამ წვიმას შედეგ ვიდებე ჩამოვარდა სურბული ქვის ნაგრავა. ზოგი ერთი ნაჭურა ამ ნაგრავის ნახეარ გარუნქს აწონადა; უნდა მოგზსენოთ, რომ იმ წელს ერთმა რეზელ მქსიანუმა იტალიის მთამ ამოაქუსა და მრავალი ამისთანა ნაგრავი ამოჭარა იტალიის კიდებზე. ამბობენ ეს შაიღ რეზელიც იმ სკან ამოგდებულ ნაგრავგან და ტალხნადგან იყო შედგარი, რომელიც ძლიერს ქარს მოუტანდა და ანგლიაში დრებლად გდუტანიათ.

ისეილება თფილისის ვართანოვის წიგნის მღვანიაში და ი. გოგუასშვილისს.

ქართული ანბანი

შედეგნილი ი. გოგუასშვილისსგან ფასი ორი შურია.

ბუნების ვარი

სავითსავი წიგნი მოსწავლეთათვის საქართველოს ვარტიას შედეგნილი ი. გოგუასშვილისსგან.

ფასი ხაში ანასია და ერთი შურია ადადთოვის მღვანიაში ისეილება:

ბავშვების მივლა

დროგუა ემაწილეუის შესახვისა თსულებს ინგლისის ვორთლევის დოქტორის გამოხის.

ფასი ათი შურია

ვისაც «ტოვით მოგზაურობა» — კომ. სანტონავისა — ჭეჭს; უმოძინილესად ვოსოთი მოგუედობს, ან რამდონიშე დლით გვათსოვოს. (ადრეხი: «დროების» რედაქციის კანტორაში მედიკოსების სტამბაში, ხანის ქუჩაზე, ამატუნის სხსლებში.)

ენიანვიანისის წიგნების მღვანიაში ისეილება:

ჩინგური

ლექების კრება ნ. ბარათაშვილისა იღ. ჭეჭეჭემის, აკ. წერეთლისა და სხვათა.

ფასი ერთი მანეთი

საქართველოს ისტორია

შედეგნილი თეიმურაზ ბატონიშვილისა ფასი ერთი მანეთი

გ ა ს ო ფ ლ ო გ ა წ ე თ ი

თფილისში ისეილება და მალე ქუთაისსაც გაიგზავნება

გურამიანი

ს ნ უ

და ვ ი თ ი ა ნ ი

დავით გურამიშვილის თსულებს

ბ წერეთლის წინასიტყვაობით: «დავით გურამიშვილი და იმის წინა-დროები.» ფასი ათი შურია.

თფილისს დუბლირის (გ. წერეთლის და ამსხანგ.) სტამბაში და წიგნების მღვანიაში და ქუთაისს გურამიშვილისსგან, და სეგურბერიო სტამბაში ისეილება

საუკეთესი ცოდნა

(ბუნების მეცნიერებებიდან) თსულებს ხობლდოშვილისა, ნათარგმნი და გამოცემული «სასოფლო-გაყოფის» რედაქციისგან. —

ფასი ხუთი შურია.

«სასოფლო გავსეთის»

ს ე ლ ი ს მ ო წ ე რ ა შ ე ი ძ ლ ე ბ ა

თფილისში «სასოფლო გავსეთის» რედაქციის კანტორაში დუბლირის (გ. წერეთლის და ამსხანგ.) სტამბაში, სავსოვის სხსლა, სურგაყვისა და სოლოლაკის ქუჩასზე.

ქუთაისში — გურამიშვილისსგან კანტორის (სასულიერო სსწავლებლებში) და სკამან დოდაბერძენისთან, სიდასზე.

თფილისს და ქუთაისს გარეშე მტროვრებთა შექმევი ადრესათ შექმლიან დაიბარონ გავსეთი: Вь Тифлясе, вь контору Редакци «Сельской Газеты,» на углу Сололакаской и Сергиевской улиц д. Хатисова.

სელმისაწერი ფასი:

ერთი წლისა თფილისში და სურგაყეს სვს ადგილებში	გაგზავნისათ.	გავსენით
სახეგრა წლისა	3 მან.	4 მან.
	1 მ.	50 კ.
		2 მ.

სელის მამწერლებს უმორიდალესათ ვსთხოვთ, თუ დაიბარებენ, გარეშეით შემოგვიტოვონ თვისა სხსელი, გვარა და აავიღ-სანუოთი.